

платежів і при необхідності реагувати на виникнення прострочених зобов'язань з боку дебіторів.

Отже, управління дебіторською заборгованістю має свою специфіку, яка залежить від характеру та джерел її виникнення, типу підприємства, стадії його життєвого циклу, стану ринкової кон'юнктури та інших чинників. Аналіз і управління дебіторською і кредиторською заборгованостями є одним з найважливіших чинників максимізації норми прибутку, збільшення ліквідності, кредитоспроможності і мінімізації фінансових ризиків. Правильно розроблена стратегія управління дебіторськими і кредиторськими боргами дозволяє своєчасно і в повному обсязі виконувати отримані зобов'язання перед клієнтами, що сприяє створенню репутації надійного і відповідального підприємства.

Список використаних джерел:

1. З.Бабіч В. Бухгалтерський і податковий облік безнадійної та сумнівної заборгованості [Текст] / В. Бабіч, А. Поддєрьогін// Бухгалтерський облік і аудит , 2011 . – №11 . – С.14-17
2. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. [Текст] / М. Т. Білуха. - К.: Цент навчальної літератури 2007. - 690 с.
3. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств / І. О. Бланк, Г. В. Ситник. — К. : КНТЕУ, 2010. — 181 с.
4. Кузьменко О. Безнадійна дебіторська заборгованість: правила списання [Текст] / О. Кузьменко// Все про бухгалтерський облік , 2012 . – №104 . – С.5-10.
5. Сук Л.К. Фінансовий облік: навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. і доп. / Сук Л.К., Сук П.Л. — К., 2012. — 647 с.
6. Управлінський облік: підручник / Г. О. Партин, А. Г. Загородній, Т. І. Свідрик, А. І. Ясінська, Т. М. Бойчук, Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013.- 280 с..

Пісоченко Т.С., к.е.н., асистент

Пендлишак І. О., здобувач вищої освіти

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

ЕВОЛЮЦІЯ ПОДВІЙНОГО ЗАПИСУ «ЯК ЕЛЕМЕНТА МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ»

Відомо, що історія бухгалтерського обліку своїми коріннями сягає далеко в минуле. У своєму розвитку бухгалтерський облік пройшов певну еволюцію, зумовлену ускладненням господарської діяльності людей.

Історія бухгалтерського обліку не зафіксувала точної дати виникнення подвійного запису. Як елемент методу бухгалтерського обліку, подвійний запис налічує близько тисячі років. Відтоді подвійний запис постійно удосконалював форми і методи реєстрації, накопичення і обробки інформації, які, з розвитком продуктивних сил і особливо з появою в ХХ столітті електронної обчислювальної техніки, значно змінювались. Сутність же самого подвійного запису не змінювалась, бо не зникла головна потреба в ньому – потреба управління господарством.

Багатовіковий досвід підтвердив, що він є абсолютно обов'язковим елементом, засадною основою бухгалтерського обліку. Особливо помітною ставала необхідність подвійного запису за переходу від рабовласницького до феодального і капіталістичного суспільства, тобто тоді, коли виникала гостра потреба в удосконаленні системи управління [1].

В історії розвитку бухгалтерського обліку вчені виділяють три парадигми обліку: уніграфічну, камеральну, диграфічну. Терміни „уніграфічна” і „диграфічна” вперше в теорії обліку були запроваджені французьким ученим Е.П. Леоте . Диграфічна (подвійна) парадигма – концепція обліку, у якій основним технічним прийомом є прийом подвійного запису, відповідно до якого кожний факт господарського життя відображається двічі. Характерною особливістю цієї парадигми є використання єдиного грошового вимірника. На формування диграфічної (подвійної) парадигми вплинуло економічне зростання в XIII–XV ст. Отже, починаючи з XV ст. відбувається зародження, а потім стрімке розповсюдження подвійної бухгалтерії в різних країнах світу [2].

Головні розбіжності в поглядах науковців стосуються питань економічної основи подвійного запису, причин його існування. Різні автори обґрунтовують необхідність подвійного запису існуванням: товарного виробництва та закону вартості; різноманітних форм власності та їхньої динаміки; різних джерел утворення майна підприємства; впливу на виробництво різноманітних зовнішніх факторів (економічних, правових, соціальних та інших); кругообороту засобів виробництва; причинно-наслідкових зв'язків у процесі виробництва; потреби об'єднання решти елементів методу бухгалтерського обліку.

Уперше сутність подвійного запису було розкрито й логічно обґрунтовано в праці Л. Пачолі. Він був першим, хто спробував пояснити поняття «дебет» і «кредит», хоча сам їх не вживав. Л. Пачолі бухгалтерський облік розглядав як самостійний метод, що базується на застосуванні подвійного запису і використовується для відображення господарських процесів, що відбувались на окремому підприємстві та за його межами.

Розвиток облікової думки в різних країнах сприяв виникненню різних теорій подвійного відображення фактів господарської діяльності.

Першим напрямом в історичному розвитку облікової думки був юридичний. Його засновниками стали Б.Котрульї та Л.Пачолі. Юридичний напрям розвитку теорії подвійного відображення фактів господарської діяльності пройшов ряд етапів.

На першому етапі – кожна господарська операція розглядалась як окремий юридичний акт, в якому одна особа щось отримує, а інша – видає. Отже, за цим напрямом подвійність правових відносин зумовлює і подвійність в облікових записах.

Другий етап розвитку цієї теорії вчені–обліковці пов'язують із Е. Дегранжем. На його думку, усі господарські операції слід проводити від імені власника підприємства, а бухгалтерський облік при цьому повинен відповідати двом таким умовам. По–перше, він зобов'язаний надавати аналітичну інформацію про кожного суб'єкта господарювання, а по–друге – найбільш повно відображати господарську діяльність. Ця двоякість і зумовлює, за Е.Дегранжем, подвійність у

бухгалтерському обліку. На підставі цього він розподілив рахунки на дві групи. До першої він відніс рахунки дебіторів та кредиторів, а до другої – рахунки матеріальних цінностей і фінансових результатів.

Третій період розвитку юридичного напрямку теорій подвійного відображення фактів господарської діяльності пов'язують з німецькими вченими Шибе та Одерманом. За ними, облік змін активу, пасиву та капіталу слід проводити за допомогою чотирьох груп рахунків: капіталу, матеріальних предметів, боргових документів та особистих. Рахунок, за яким отримують – дебетується; за яким віддають – кредитується.

Вивчаючи історію, минуле своєї справи, науки, бухгалтерські працівники по-різному розуміють і трактують методи її вивчення і дослідження. Тому підходи до узагальнення і викладення даних питань були і є різними [3].

У Голландії значний внесок зробив Сімон ван Стевін (1608 р.), який розповсюдив подвійну бухгалтерію на всі галузі господарства і державні установи, першим відверто проголосив облік наукою і зайнявся вивченням її історії.

Слід зазначити, що в Німеччині велика увага приділялась викладанню рахівництва, для чого відкривалися облікові школи в Нюрнберзі й Гамбурзі. Значним досягненням німецьких учених цього періоду було створення в 1774 р. німецької форми обліку, автором якої був Ф. Гельвіг.

В Англії найбільшою популярністю користувалися книги Г'ю Олдкастла (1543 р.) і Джеймса Піла (1553 р.), які базувалися на ідеях Луки Пачолі. Але найбільш популярною особою був Томас Джонс. Він критикував подвійну бухгалтерію, у 1796 р. запропонував англійську систему рахівництва, яка базувалася на односторонньому обліку фактів господарського життя за умови використання різних математичних знаків.

Отже, внесок учених різних країн у розвиток обліку в XVI-XVIII ст. полягав у розповсюдженні ідей подвійної бухгалтерії на різні галузі господарства, в удосконаленні класифікації рахунків і реєстрів обліку, розробці планів рахунків, у створенні нових форм обліку [4].

Список використаних джерел:

1. Велш Глен А. Основи фінансового обліку / Глен А. Велш, Деніел Г. Шорт; пер. з англ. О. Мінін, О.Ткач. – К.: Основи, 1999. – 943 с.
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік в зарубіжних країнах: Підручник 3-тє видання – Ж.: —Рута|| 2002. - 786 с.
3. Велш Глен А. Основи фінансового обліку / Глен А. Велш, Деніел Г. Шорт; пер. з англ. О. Мінін, О.Ткач. – К.: Основи, 1999. – 943 с.
4. Білуха, М. Т. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / М. Т. Білуха. – К., 2000. – 692 с.

Рибалко-Рак Л. А., к.е.н., доц.

Гордієнко В. Ю., магістрант

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава, Україна